NEIDEN SKOLTENES KULTUR OG HISTORIE FORTID OG NÅTID OG TRAGEDIE!

INNHOLDSFORTEGNELSE :

- Litt bakgrunn om meg selv.
- Et lite klipp fra filmen "Jogars Folk" – Kun i PowerPoint utgaven.
- Hvem er skoltene?
- Skoltenes særegne kultursymboler.
- 4 bilder som viser skoltenes særegne kultursymboler.
- De historiske betegnelsene på skoltene.
- Skoltenes tidligere landarealer og rettigheter.
- Kart over skoltenes landområder samt 4 bilder av Skoltebyen
- Skoltenes rettighetstap er historisk dokumenterte fakta.
- Teorier, funn og genetikk
- Skolte begrepets opphav
- Kort oppsummering

Innlegget bygger på egne erfaringer fra slutten av førtitallet til nåværende situasjon for Neiden skoltene og flere års kultur- og historie studier.

LITT BAKGRUNN OM MEG SELV.

Undertegnede ble født i Skoltebyen på begynnelsen av 1940-tallet, vokste opp og bosatt der frem til 1960. Da jeg som 16-17 åring skulle velge studie eller arbeid ble det flytting fra hjemmet. På den tiden måtte ungdommen reise tidlig fra hjemmet, enten for å skaffe seg et levebrød eller for å studere.

For egen ble det flere studier og deretter arbeidslivet. Først ble det MFSH i Harstad. Dvs militær realskole med plikt til å ta befalsskole. Deretter infanteriets befalsskole i Harstad og deretter plikttjeneste som befal i infanteriet.

Etter noen år ble det NKI ingeniør studie i byggeteknikk og senere praksis ved ulike byggetekniske kontorer. Som godt voksen ble det en toårig kulturfagstudie ved Høgskolen i Alta. I dag en del av UiT.

Hensikten med kulturfagstudiet var å få kunnskap om kultur og kulturforståelse, samt for å skrive om Neiden skoltenes kulturelle- og historie fra grensesettingen i 1826 og frem til studie avslutningen i 1994.

Egne livserfaringer fra Skoltebyen hadde gitt med god kunnskap om skoltens livssituasjon fra etterkrigstiden. Undertegnede har gjennom egne erfaringer kunnskap om den diskriminering og de konflikter som skoltene ble utsatt for i på den tiden. På den tiden var undertegnede leder for foreningen «Skoltene i Norge».

Fra slutten av november 1996 ble undertegnede ansatt som hospitant av Samiske etnografiske ved TM. Det var et 2 årig prosjekt i regi av Sametingets organer og Tromsø museum. Studiet skulle lede til at undertegnede ble i leder for det planlagte skolte museet i Neiden! Slik gikk det ikke!

Kommentert [MI1]:

HVEM VAR/ER SKOLTENE

Kort fortalt var/er skoltene en del av folket som i historisk tid har blitt kalt med ulike navn. Kommer tilbake om det senere! Frem til 1826 bodde folket på Kola i et stort kulturfelleskap (21 sii`daer på Kola) med eget styringsorgan eller administrasjon kalt «Norraz»!

Neiden skoltene har brukt Skoltebyen som sommerboplass over flere tusen år. Dit kom de i slutten av april. Kort tid der så reiste de yngre skolter til vår boplassene ytterst i Neidenfjorden og til Skogerøya og Kjøøya for å fiske. Mer om det senere i foredraget!

Senere på sommeren flyttet de tilbake til Skoltebyen, der de fortsatte med sanking og fiske i Skoltefossen. September – oktober flyttet de til høstboplassene på det som er finsk side i dag.

Der fortsatte de med fiske og sanking for den lange vinter sesongen. Fram til juletider voktet familiene sine rein og drev jakt og fiske. Midt på den kaldeste og mørkeste vinteren (like før jul) var skoltene igjen samlet på vinterboplassen (vinterbyen).

Der tilbrakte de vinteren i fellesskap, og utvekslet erfaringer med hverandre, kompletterte redskaper og klær, løste tvister og hygget seg i lystig lag ved koie ilden.

Når dagene igjen begynte å bli lengere, og snøen begynte å gå i mink, begynte arbeidslivet igjen å pulsere i vinterbyen. I april begynte flyttingen mot sommerboplassen i Skoltebyen.

Skoltene levde frem til 1826 av sanking, fiske og fangst samt en spesiell form for reindrift. Ifølge historiske kilder og arkeologiske utgravinger i Sør-Varanger og på Kola så kom folket fra øst etter at isen hadde trukket seg tilbake for ca. 10 000 år siden.

I alle fall i minst 3000 år har de brukt naturen på Kola og det som i dag er Sør-Varanger kommune. Väinö Tanner skrev i boka "Skoltlapparna" at skoltene egentlig ikke var lapper slik som de lutherske lapper. Flere finske og russiske forskere var enige i hans påstand!

Fra magasinet Samefolket nr 8 1997,s. 11-13 skrev han om gen markører til samer og skolter, sitat: *Hos skolterna är frekvensen av A2-genen avsevärt lägre an hos samer i Sverige och i procentsatser uttryckt 18 – 20». Den forskningen har den samiske forsker eliten holdt hemmelig i mange år, men fant det tilfeldigvis Magasinet under min hospiterings opphold ved Ajtte museum i Jokkmokk.*

Etter 1960-tallet lanserte den samiske forskningen østsame og skoltesame om skoltene. Senere oversatte Niemi og den samiske forskereliten begrepet finn & lapp til same! Imidlertid betyr lapp «nomade». Finn kan være skogfinn eller finlender. Både i Finland og Sverige heter det Lappland, som betyr nomadeland.

SKOLTENES SÆREGNE KULTURSYMBOLER

Skolte kulturen har en hel rekke elementer som er forskjellige fra de vi kaller for samer i dag! Eksempler med ulikheter vises i skoltenes kleskultur, sangtradisjon (leudd er en spesiell sang-tradisjon for skoltene), danse- og dansevise tradisjon.

Videre leketradisjon (på sommer boplassen), navne tradisjoner (russiske navn), og at skoltene ble ortodokse tidlig på 1500-tallet.

Skoltenes klesdrakt, og særlig kvinnenes var lik den vanlige russiske. Har tatt med noen bilder av kleskulturen og andre kultur symboler vises på slutten av foredraget.

Beskrivelsene av skoltenes kleskultur viser flere likheter med østeuropeisk kleskultur, og at den er helt forskjellig fra den nord samiske befolkningens kleskultur.

Folkedans som ringdans og pardans (kvadrilje?) er fortsatt en levende kultur tradisjon blant skoltene i Finland og Russland, mens den ikke eksisterer i same kulturen". Danse- og kles tradisjonen viser at skoltene har en nærmere tilknytning til de østlige folkegruppene i Russland enn til den nåværende "samiske befolkningen".

Skoltene brukte videre en annen sledetype enn de vi kaller for "samer" i dag. Sleden, "saan", er en lett slede og er typisk for skoltene. Sleden ligner samojedenes "khan", og det viser at skoltenes forbindelse med reindriften har en nærmere forbindelse østover til de samojediske folkegrupper enn til "nordsamene".

Skoltenes navnetradisjon med russiske navn viser at de der også har en større tilknytning til de østlige folkegruppene enn til den samiske befolkningen.

Tidlig på 1500-tallet fikk Hl. Trifon i oppdrag av den russiske Tsar å kristne skoltene på Kola. Skoltene ble av Tsaren sett på som en egen folkegruppe.

I påsken 1994 gikk en dokumentar programserie i NRK-TV under tittelen "Sibir - fremtidens land". Programmet hadde med innslag med ulike urbefolkningsgrupper i Sibir som drev med reinsdyr som hovednæring. Selv om hoved næringsveien var reindrift var de ikke samer.

De kulturelle likhetene med folkedans og deres særegne sleder lignet mye på skoltenes "saan". Avslutningsvis vill jeg si at de såkalte samene har siden 1960-tallet stjålet flere av skoltenes kultur symboler, som de har tatt i bruk som egne!

Ikke nok med det – Samisk kulturminneråd sto i spissen for å få fredet Skoltebyen like før århundreskiftet! Da fredningen ble en realitet ble skoltene med private eiendommer jaget ut fra Skoltebyen uten noen form for erstatning.
Deretter utropte Sametinget Skoltebyen til "samenes" 1000 årssted!
Hvordan kunne den norske rettstaten anerkjenne dette? Men når de likevel gjorde det, så hvorfor har aldri skoltene fått noen erstatninger når staten anerkjenner Skoltebyen som urfolkenes vugge i Norge!? Den genetiske forskningen viser at skoltene er forskjellige fra samene! Jfr. overskriften Teorier, funn og genetikk

DE HISTORISKE BETEGNELSENE PÅ SKOLTENE

Som skolte historiker vil jeg gjøre dere oppmerksomme på at begrepene østsame eller skoltesame som brukes i Norge er av nyere dato. Betegnelsene ble først tatt i bruk av den samiske bevegelsen fra begynnelsen av 1960-tallet i Norge.

Navnet "skolt" har lang tradisjon, og det har vært et begrep i en historisk sammenheng. Skoltene har allerede fra siden tidlig på 1800-tallet blitt kalt for "skolter". Periodevis har begrepet hatt et negativt stigma. Så langt tilbake som jeg kan erindre ble skoltene som var bosatt i Skoltebyen alltid kalt for skolter.

Fra like etter 2. verdenskrig og utover hadde vår familie hyppige besøk av skoltene fra Sevettijärvi. De ble også kalt for skolter, både av oss og av befolkningen forøvrig i Neiden.

En hel rekke forfattere og forskere som før den samiske bevegelsen skrev om skoltene, brukte alltid bare betegnelsen "skolt" eller skoltelapp. *Skoltefossen, Skoltemælen og Skoltebyen* er tydelige symboler som viser at ordet skolt i århundrer har vært et begrep i Neiden.

Det finnes ikke et historisk sted i Neiden med henvisning til skolte kulturen, der ordet same eller østsame forekommer. Men i eldre dansk-norske kilder blir skoltene omtalt med flere betegnelser som *russefinner, skogslapper, grensefinner eller østhavsfinner*. **Begrepet "østsame" og «skoltesame» er av nyere dato som de samiske aktivistene lanserte på 1960-tallet**.

I Samerettsutredningen NOU 1997:4 kapittel 7 Østsamene i Neiden står det at skoltene var østsamer. Videre omdøpte Sametinget museet i Neiden til «Østsame museet». Dette kapitlet skulle aldri vært i forannevnte utredning! **Noen år senere har Sametinget endret navnet på museet i Neiden til Skoltemuseum og begrepet østsame til skoltesame.** Dette har de naturligvis gjort for å hevde at samene og skoltene er det samme folket, noe de ikke er!

Undertegnede har i min barn- og ungdomstid alltid blitt kalt for "skolt", også av "nordsamene" som kalte fjellfinner på den tid! Har heller aldri følt eller betraktet meg som "same"!

I en historisk kontekst var det ofte konflikter mellom skoltene og "samene" i Varanger området! De såkalte "samene" brente ned bebyggelsen i Skoltebyen på 1700-tallet.
Frem til 1960-tallet ble de kalt for fjellfinner eller fjell lapper.

Som tidligere nevnt betyr lapp egentlig nomade. Begrepet kommer fra finsk ifølge Väinö Tanners i boka "Skoltlapparna" fra 1929. Videre har folket som bodde på øyene og langs kysten i Finnmark og Troms tidligere blitt kalt før sjøfinner.

Etter undertegnedes ringe kunnskap viser det seg at folkene i disse kystområdene ofte kom med båt fra sydligere steder i Europa eller andre steder i Norden. Derfor blir det helt absurd å kalle de folkene for «sjøsamer». Om man tar en genetisk test, så vil man se at deres forfedre kommer fra ulike deler av Europe uten sammenheng med de som kaller seg for samer i dag! Mange av samene har finsk eller annen europeisk ætt! Den samiske forskningen har omsatt finn og lapp begrepet om til "same", noe som jeg mener er et bedrag! Finn begrepet kan like godt være finlendere, skogsfinner eller folk fra andre land!

Det er ingen forskere som kan fastslå noe eller vite hvor de egentlig kom fra, fordi man ikke kan vite DNA til menneskene i tidligere tider! Forskning viser at nye momenter kommer og fakta må omskrives hele tiden! Derfor er det i en historie forfalskning av den samiske forskereliten som siden 1960-tallet har omskrevet de gamle historie bøkenes beskrivelser om finner til samer! I Finland og Sverige heter det Lappland og ikke Sameland!

SKOLTENES TIDLIGERE LANDAREALER OG RETTIGHETER.

Før grensesettingen i 1826 hadde skoltene bruks- og råderetten til alt land og vann med enerett til all fiske, jakt, fangst og tømmerhogst i Sør-Varanger, Nord-Finland og på Kola. Skoltene var en fangst og veidekultur som de fleste urbefolkninger, men årssyklussen med flyttinger til 4 boplasser var særegent.

Neiden skoltenes sommerboplass var som tidligere nevnt i Skoltebyen, og fisket i Neidenelva var en av bærebjelkene og selve livsnerven for skoltene.

Til sommerboplassen flyttet de tidlig på våren; blant annet for å fiske laks i Skoltefossen. Kastenotfisket i Skoltefossen var sannsynligvis en av de viktigste årsaker til at sommerboplassen ble lagt til Skoltebyen.

Vårboplassene var på en del av fastlandet nær Skogerøya, på Skogerøya og på Kjøøya. Fra vårboplassene drev skoltene tidlig handel med russiske og andre sjøfarende kjøpmenn i flere århundrer før området ble norsk territorium. Man kan faktisk si at skoltene var de første som innførte markedsøkonomi til Finnmark.

Ifølge emeritus professor Niemi så ble et skifte i rettstenkningen på slutten av 1700-tallet en endring av beskyttelse av eksklusiv rett på basis av alders tids bruk ble avløst av sikring av bygdelagets behov, der formel lik rett til alle innen et bygdelag ble knesatt som prinsipp.

Skoltebyen var det siste område som var igjen av Neiden sii'daens 2700 mål, som Neiden skoltene fikk beholde etter at skoltene kom under Norge etter 1826.

Finlenderne som koloniserte Sør-Varanger fra midten av 1800-tallet fikk målt opp private jordbrukseiendommer i motsetning til skoltene som ikke hadde noe forhold til jordbruk eller til norsk forvaltningsrett. Skoltene trodde lenge at deres rettigheter til områdene var like sterke som tidligere, men de forsto ikke hva som hadde skjedd.

De norske forvaltningsmyndigheter ønsket ikke den gang å støtte opp om" russefinnene", som de også ble kalt. De burde flytte ut av landet, men skoltene nektet å flytte fra Skoltebyen!

Emeritus professor Einar Niemi skrev om den russiske fare, og han skrev at myndighetene mente at skoltene var en risiko i så måte! De sosialdarwinistiske holdningene til de norske myndighetene på den tiden gav ikke skolte kulturen livets rett. Et eksempel fra avisen «Tidens Tegn» av 7 februar 1920, sitat:

*« – betakke seg for den meget tvilsomme cere at få et tilskudd i sin befolkning bestående av skoltelapper…», s*itat slutt.

De norske statlige myndighetene har fortsatt den samme holdningen om skoltene!

SKOLTENES RETTIGHETSTAP ER HISTORISK DOKUMENTERT.

Skoltenes tidligere rettigheter før 1826 kan fortsatt dokumenteres. Det er et historisk faktum at det er grensesettingen i 1826 og den norske assimilerings politikken og senere på 1990-tallet at emeritus professor Niemis om skrev at skoltene til «samer». Det var da skoltene ble assimilert i samekulturen!

Fra tidlig på 1950-tallet båndla Sør-Varanger kommune båndla Skoltebyen, noe som skapte store problemer for de som bodde der. Med Samisk kulturminneråds forarbeide ble Skoltebyen fredet på slutten av 1990-tallet. Det ble dødsstøtet for Neiden skoltene!

Trekker frem her hovedlinjene som viser de historiske tap skolte befolkningen har blitt påført etter grensesettingen i 1826:

1. Grensesettingen førte til en katastrofe, fordi grensen ble trukket tvers gjennom Neiden skoltenes felles sii`da område. Det ble en kulturell katastrofe, fordi det førte til at skoltenes tusenårige kulturfellesskap gradvis gikk i oppløsning på hele Kola.
2. Koloniseringen av nordområdene og nasjonalstatenes underkjennelse av urbefolkningens hevdvunne rettigheter i Russland og Norge bidro til at skoltene ble frarøvet alle tidligere rettigheter og ressurser.

Dette viser de utallige rettstvistene i Norge i 1848, 1864, 1891, 1930, og senere. Skoltene tapte alltid ved de forannevnte rettstvistene. Den norske rettsstaten frarøvet skoltene enerett til sitt århundrelange tradisjonelle kastenotfisket/ livjelakfisket i Skoltefossen i 1908.

Under rettsaken i 1929 ble skoltenes egne hovedvoktere avsatt, og det førte til at skoltenes reindrift gikk i oppløsning. Den såkalte norske rettsstaten var med å frarøve skoltenes livsgrunnlag. Skoltene ble frarøvet reinflokken og skjøvet ut av reindriften, og reinen ble merket om til de som overtok som nye gjetere.

Under og i løpet av 2. verdenskrig ble Neiden skoltenes fiskebruk, båter og fiske-hytter brent ned på Skogerøya og i Kjøfjorden, og fiskeplassene på vårboplassene ble senere overtatt av sjø finnene som hadde bosatt seg i områdene.

Hvem som brente skoltenes hytter, båter og fiskebruk er ikke kjent!
Har i ettertid tenkt - hvem hadde noe å vinne ved å brenne de ned? Skoltene har heller aldri fått noen erstatninger for disse tapene!

Som tidligere nevnt har Sør-Varanger kommune allerede på 1950-tallet lagt sterke restriksjoner på skoltenes næringsutøvelse i Skoltebyen, idet skoltenes private eiendommer ble båndlagt og båndleggingen ble skjerpet utover 1960- og 1970-tallet.

Skoltene i Neiden fikk aldri målt opp tilleggsjord, noe som ble nødvendig da mekaniseringen av jordbruket ble en realitet. Resultatet ble at skoltene en etter en ble tvunget til å legge ned sine små bruk i løpet av 1960-70-tallet.

Restriksjonene og båndleggingen av Skoltebyen ble en katastrofe for de få av skolte familiene som forsøkte å etablere et næringsgrunnlag for å kunne overleve i Norge.

En av familiene klarte å etablere en campingplass på eiendommen, men ble på grunn av nye restriksjoner på 1990-tallet tvunget til å trappe ned.

Tilslutt ble også han tvunget til å legge ned campingplassen. Campingplassen ble senere sanert og eiendommen ble lagt om til en minnelund etter gjenbegravningen på 1990-tallet.

Etter fredningen av Skoltebyen ble skoltene med sine private eiendommer tvunget til å flytte fra deres siste arvejord uten noen form for vederlag! Skoltene har til dags dato i praksis vært rettsløse i den norske rettstaten!

De har blitt behandlet som Palestinere på Gaza stripen! Myndighetene ser dem ikke! Hvem andre har blitt behandlet så skjendig i Norge?

Ulvene i Norge har fått utvidet sine revirer i Norge, mens skoltene ble overlatt Sametingets overformynderi og betraktes av staten som ikke eksisterende!

TEORIER, FUNN OG GENETIKK.

Den «nordsamiske forskningen» knytter sine teorier om samisk tilstedeværelse i området og som urbefolkning, nettopp til funn som dokumenterer en flere tusenårig skolte bosetning på Kola og i Sør-Varanger. Skolte kulturen ble av den "samiske" forskningen regnet som en samisk minoritets kultur, noe den ikke er! Skoltene er en del av folket som tidligere ble kalt Kola lapper. Det var fordi språkforskere mente at skoltene språk kom under den finsk-ugrisk språkgruppe.

Imidlertid har folke grupper som bor nær hverandre ofte endret noe på sine språk for å forstå hverandre! Tidligere på 1960-70-tallet het det at skoltene hadde et eget språk. Senere ble det endret til en samisk dialekt.

I stortingsmelding nr 61om samisk kultur blir områdene for nordsamer, lulesamer, sør-samer, og sjøsamer omtalt, mens skoltenes områder var fraværende. I meldingen er skoltene ikke nevnt med et eneste ord. Dette viser at Sametinget til da ikke mente skoltene var det samme folket!

Etter undertegnedes nesten 40 årige studie av historiske kilder og en toårig kulturfagstudie har egen oppfatning om at skoltene er en del av urfolket på Kola.
Har tidligere nevnt at de i en historisk tid har litt kalt med flere ulike navn!

En russisk forsker Soja Sokolova har skrevet en bok "På reise i Vest-Sibirien" der mener hun at Kola folket er etterkommere etter Sirtji-folket fra Øst-Sibirien!

I boken "Skoltlapparna" har Tanner et kapittel om Petsamo skoltarnas antropologiska typ, der henviser han til ulike forskeres meninger om skoltenes opphav. Blant annet henviser Tanner (1929, s. 282) til Hallström (1911, s.304) och Zolotarjoff (1928, s.12 f) om de ostligare boende lapparna, sitat:

"Om man också i skolternas civilisation ock språk i mycket högre grad än hos västlapparna kan spåra kvarlevor av den äkte gamla lappkulturen på de fleste områden, så är folket i rasialt hänseende icke mere, kanskje ej ens till övervägande del lappsk".

I magasinet Samefolket nr 8 1997 s. 11-13 skrev emeritus professor Lars Beckman fra Umeå universitet, sitat fra magasinet: "Hos skolterna är frekvensen av A2-genen avsevärt lägre an hos samer i Sverige och i procentsatser uttryckt 18 – 20 prosent", sitat slutt.

Gen markørene viser tydelig at skoltene og "samene" er 2 ulike folkegrupper!

I boka "Sii'daen som forsvant" skriver forskeren Astri Andresen i innledningen:
"Skoltene utgjorde en særskilt del av det samiske folket; de hadde blant annet et eget språk, et eget geografisk område, og religionen var greskortodoks.

I Aften av 24. mai 1993 skrev emeritus professor Niemi, sitat: *"Jeg er imponert over skoltesamenes utholdenhet. Som historiker er jeg glad for at denne interessante minoritetskulturen har klart å overleve, mye på tross av myndighetene",* sier professor Einar Niemi. *"Skoltesamene, eller østsamene, er på flere måter en unik minoritet",* sitat slutt.

Mange år senere igjen skrev han at skoltene var det samme folket som samer! Niemis uttalelser har ført til skoltene i de senere år har blitt definert i nyere samisk litteratur og av Sametinget som "samer", og ikke som skolter.

I avisen Sagat 7. august 2004 skrev de "Unikt kildeskrift utgitt", sitat fra avisen: "Pensjonistene Alf Strømstad og Kristian Fors fra Oslo skrev en bok av gamle manntall for indre Finnmark fra 1700-tallet", sitat slutt.

Senere under overskriften "Biti er Niemi" skrev de, sitat: "Blant annet får vi vite at stamfar for Biti-slekta i Karasjok, Peder (Per) Eriksen eller Erkin-Pieti, tilhører Niemi-slekta fra Muonioniska i Nord-Finland", sitat slutt. Dette viser at emeritus professor Niemi er av samisk avstamming.
Han er derfor inhabil i sine uttalelser om skoltenes kultur og historie.

I den såkalt *Sannhets- og forsoningskommisjonen* deltok han sikkert som en nøytral person, men det var han ikke! De fleste av kommisjonens medlemmer var "samer"- hele opplegget med kommisjonen var etter undertegnedes oppfatning en videreføring som skulle bekrefte at "samene" var urfolket!

Hvorfor utropte Sametinget Skoltebyen til "samenes" 1000 årssted? Naturligvis fordi de da kunne bruke skoltenes tusenårige historiske tilstedeværelse i
Skoltebyen som deres egen. Det paradokse er at staten har anerkjent dette!

Samerettsutredningen NOU 1997:4, kapitel 7 «Østsamene i Neiden» er skrevet for å bekrefte at skoltene er det samme folket som "samene". Dette kapitlet skulle aldri vært med i denne utredningen!

SKOLTE BEGREPETS OPPHAV

I Tanners fremstilling i boka stiller han ingen språklige fortolkninger til teoriene, noe som har forundret meg. Imidlertid har mine egne russiske kunnskaper også vært fraværende, og det har derfor ikke vært mulig å finne nye fortolkninger av skolte begrepet. De finske begrepene i Tannerboka, *Skolttilais, Suomalais og Norjalais*, og har med nasjonalitet å gjøre. Som eksempler betyr begrepet "Suomalainen" finlender eller fra Finland og begrepet "Norjalainen" betyr nordmann eller fra Norge.

Tanner forsøkte å definere begrepene *skoltti og skolttilais*, men hans forsøk på det var etter min oppfatning ganske tendensiøse og i tidens ånd.

Det finske begrepet "skolttilais" har styrket undertegnedes oppfatning om at språk forståelsen av begrepet var helt sentralt.

Under min forskningstid fant undertegnede en tolkning på skolte begrepet, som gir mening til Tanners tidligere teorier. I min forskingsrapport "Skoltene en glemt kultur i Barentsregionen" lanserte undertegnede denne oppdagelsen som egen teori.

Blant annet fordi jeg i mange år har ment at begrepet "skolt" måtte komme av det finske begrepet "koltta", som sannsynligvis kan være utledet av navnet Kola.

For nærmere avklaring på dette har jeg skrevet det i rapporten:
"Skoltene en glemt kultur i Barentsregionen".

Begrepet skoltti fant jeg i Tanners bok. Under min forskning fant undertegnede via Universitets biblioteket i Murmansk. Begrepet betyr" fra Kola" på russisk og skrives С Колы (uttales" skåli"), men på folkemunne brukte man tidligere begrepet Сколты, som uttales skoltti. Begrepet skoltti er etter undertegnedes oppfatning forklaringen på skolte begrepets opphav.

Da Friis og Tanner med flere reiste rundt i Kola på 1800-tallet og på begynnelsen av 1900-tallet, så var deres russiske kunnskaper ganske sikkert minimale. Slike språk-problemer var høyst sannsynlig vanlige på den tiden, og sikkert også vanlig for forskere i dag på tilsvarende reiser.

Min teori om skolte begrepets opphav er sannsynlig i en språklig kontekst enn de tidligere teorier, som baserte seg på manglende språkkunnskaper og en sosial-darwinistisk tenkemåte.

Etter undertegnedes oppfatning så burde norske og internasjonale forskere sette seg inn i de historiske kilder fra før 1826, så ville de finne utallige opplysninger om skoltene på Kola og når nordsamene innvandret til Finnmark.

Avslutningsvis vill jeg si at de såkalte samene har siden 1960-tallet stjålet flere av skoltenes kultur symboler, som de har tatt i bruk som egne!

Ikke nok med det – Samisk kulturminneråd sto i spissen for å få fredet Skoltebyen like før århundreskiftet! Da fredningen ble en realitet ble skoltene med private eiendommer uten noen form for erstatning. Videre akseptere at skoltene er en **unik** folkegruppe i nord!

UNDERTEGNEDES TIDLIGERE KRITISKE BREV TIL STORTING OG REGJERING!

Sametinget bruker skoltenes kultur og historie for å dokumentere at de er urfolket i Norge! Blant annet ved at de utropte Skoltebyen som "samenes" 1000 årssted på slutten av 1990-tallet. Først sto Sametinget ved Samisk kulturminneråd i spissen for å frede Skoltebyen. Det førte til at skoltene med private eiendommer i Skoltebyen ble kastet ut fra sine eiendommer uten vederlag!

Etter fredningen av Skoltebyen har Neiden skoltene mistet alt og blitt fratatt sine egne private eiendommer i der. Dette et etter undertegnedes menig i strid med både mot ILO-konvensjon nr 169s prinsipper og andre internasjonale lover og regler som skal beskytte urbefolkningene.

Den internasjonale straffedomstolen definerer tvangsflytting som en forbrytelse mot menneskeheten! Dette har undertegnede tatt fra Kulturrådets nettside!

Likevel har ikke Kulturrådet tatt dette opp med de statlige myndigheter!

Skoltebyen har i mange tiår vært båndlagt av de lokale forvaltningsmyndigheter,
noe som har gått utover skoltenes egne etablerings- og utviklingsmuligheter i området.
Begrunnelsen har alltid vært at området skulle vernes.

Andre grupper i Neiden har blitt tilført rikelig med ressurser og muligheter, for nettopp å bruke skolte kulturen i deres næringsutvikling.

Ved fredningen av Skoltebyen ble hotell tomta ikke fredet, men alle skoltenes private eiendommer inngikk under frednings bestemmelser! Det betyr at kun skoltenes eiendommer ble fredet, mens Neiden hotell i Skoltebyen ikke ble fredet!

Dette viser at området med velstående norske eiere kunne slippe unna,

selv om hotellet lå i Skoltebyen. Historisk ligger hotellet på en gammel skolte boplass! Dessuten var hele Neidendalen og deler av Sør-Varanger Neiden skoltenes sii`daområde!

Hvordan kunne Riksantikvaren frede Skoltebyen, når "*Den internasjonale straffedomstolen definerer tvangsflytting som en forbrytelse mot menneskeheten* "!

Skoltene hadde særrettigheter til naturressursene i området. Historiske dokumenter fra grenseforhandlingene mellom Russland og Sverige/Norge før 1826 viser dette.

Skoltebyen var det området av Neiden sii`daen for skoltene i Norge. Likevel ble de tvangsflyttet og kastet ut fra sine eiendommer ved fredningen av stedet!

I dag kan Skoltebyen kalles de dødes by, fordi et 90-talls levninger ble hentet fra Anatomisk Institutt i Oslo og gjenbegravd i Skoltebyen den 25 september 2011!

Undertegnede sendte utallige kritiske brev til ulike statlige departementer, men fikk aldri noen positiv tilbakemelding! Som regel lykke til – eller ingen svar!

KORT OPPSUMMERING.

De norske statlige myndigheter har siden 1826 aldri tatt hensyn til Neiden skoltene som enkelt mennesker. Ingen av skoltene fikk delta under grenseforhandlingen i 1826. Heller ikke ble de spurt om de ville være underlagt Sametinget!

Før 1826 var skoltene ofte i konflikt med de lutherske lapper. Derfor er det et PARADOKS at den Norske Regjering har inkorporert skoltene under Sametinget!

På 1700-tallet brente de lutherske lapper ned bebyggelsen i Skoltebyen, men skoltene bygde opp nye boliger av tømmer. De ble igjen brent på slutten av siste verdenskrig. Likeså alle gammer og fiskeredskaper på vårboplassene!

Skoltene i Neiden har alltid blitt diskriminert av de statlige myndigheter og betraktet som en russisk fare til langt på 1950-60-tallet.

Skoltene i Neiden fikk aldri noe offentlig støtte av den norske staten, slik de finske skoltene som fikk sitt eget "Skolteområde" fra norske grensen til Inaresjøen allerede på 1950-tallet. Tvert imot som ble det helt fra 1826 frarøvet deres livsgrunnlag av de statlige rettsakene som tidligere nevnt!

De finske skoltene fikk sitt eget Skolteområde på 1950-tallet og fortløpende ulike økonomiske støtteordninger for å etablere deres livsgrunnlag! Blant annet fikk alle familiene bygd egne boliger og gjeter hytter i Sevettijärvi og i et fellesskap Nellim.

Videre andre økonomiske ordninger som skulle bedre deres næringsgrunnlag på Skolteområdet. Etter at de ble etablert i Skolteområdet har de i fellesskapet laget Skolteloven, som alle innen området må følge! De finske "samene" har ingen rettigheter i Skolteområdet!

Den lille gruppen av norske skolter i Skoltebyen ble til sammenligning etter 1826 frarøvet alt de hadde og til sist jaget ved fredningen ut fra Skoltebyen, uten noen form for vederlag.

På Fosenhalvøya har reineierne fått medhold om at Vindmøllene må fjernes! Skulle det bli forlik mellom reineierne og staten blir det nok ikke uten en klekkelig erstatningssum.

Neiden skoltene som var forvaltere av Neiden sii`daen frem til 1826 og ble etter grensesettingen i 1826gradvis fratatt deres rettigheter og levebrød». Tilslutt ble de tvunget inn i et lite reservat Skoltebyen, der de måtte klare seg så godt de kunne!

Det ble vanskelig – de fikk aldri støtte fra staten!

De utallige statlige rettssakene i Norge i 1848, 1864, 1891, 1930, og 1950-60-årene førte til at skoltene først ble frarøvet eneretten til kastenotfisket i Skoltefossen.

Senere i 1848 ble de utestengt som hovedvoktere til egne rein, Skolteflokken.

Det førte til at de som overtok vokterjobben merket om skoltenes rein!

Disse rettsakene førte til at skoltene ble fratatt sitt livsgrunnlag og havnet etter hvert på fattigkassen, som det het den gang! På Nasjonalbiblioteket finnes alle de «samiske» slektene som innvandret til Finnmark og til Nord-Norge.

De første av disse slektene innvandret tidligst på 1700-tallet, men de fleste innvandret langt senere! De første fastboende i Kautokeino i 1756 var 3 finske familier! Tiltross for at det finnes offentlige dokumenter fra grenseforhandlingen fra 1826, så betrakter de norske statlige myndigheter skoltene som et ikke eksisterende folk uten rett til å utøve sin kultur på urfolks premisser!

De tidligere urfolks gruppene på Kola og noe østover var Kolasamene som den samiske har kalt de. Videre Nenetserne, Komiene(syrienene), Khantiene og Mansiene.

De er i antall til sammen noen millioner mennesker i dag. De fleste av de gruppene driver med reindrift, så reindriften er ikke en samisk kultur tradisjon.

Dessuten var de såkalte samene i historisk tid folk som levde av fiske, fangst og sanking som de fleste andre minoritets kulturer. De såkalte samenes reindrift var i liten i forhold til de østligere kulturer. Uten den statlige økonomisk støtten var den ikke bærekraftig. Frem til 1950-60-tallet var tamreindriften liten.

Kanskje noen titalls rein var vanlig blant de fleste familier. Noen kunne kanskje ha et par hundre rein! Under min barndom så jeg nesten aldri noen rein i Neiden området. I dag kryr det av rein over alt. Dagens reindrift er ikke urfolks reindrift, men er en moderne driftsform som de norske bønder og fiskere får med statlig støtte!

Mikit Ivanowitz

Pensjonert skolt
Cand. Mag. & lokal skoltehistoriker

NB! Navnene på sii`dane står på neste side:

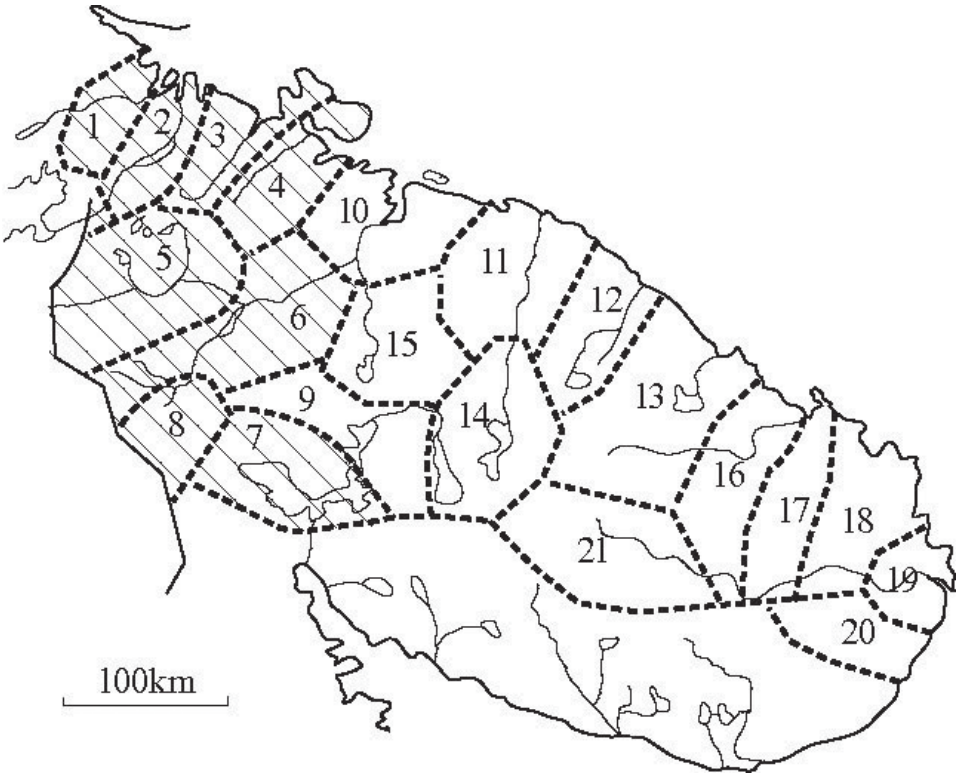

1. *Njauddâm (Sks) (Neiden) sijdd*
2. *Paaččjokk (Sks) (Pasvik) sijdd*
3. *Peäccam (Sks) (Petsjenga) sijdd*
4. *Mue´tkk (Sks) (Muetke) sijdd*
5. *Suõ´n`jel (Sks) (Suenjell) sijdd*
6. *Nuõ´ttjäu´jäu´rr (Sks) (Nuortijärvi) sijdd*
7. *A´hkél (As) (Ah´kel) sijdd*
8. *Sââ´rvesjäu´rr (As) (Hirvasjärvi) sijdd*
9. *Ču´kksuâl (As) sijdd*
10. *Kiillt (Kld) (Kildin) sijdd*
11. *Koarrdõgk (Kld) sijdd*
12. *Lejjaa´vvr (Kld) sijdd*
13. *Aarsjogk (Kld) sijdd*
14. *Luujaavv`r (Kld) sijdd*
15. *Maaziell`k (Kld) (Masel`ga) sijdd*
16. *Jofkyj (Ts) sijdd*
17. *Kuõddemjaavvre (Ts) sijdd*
18. *Lyymbes (Ts) sijdd*
19. *Pyõnne (Ts) (Ponoi) sijdd*
20. *Sosnyõffke (Ts) sijdd*
21. *Kiintuš (Ts) sijdd*

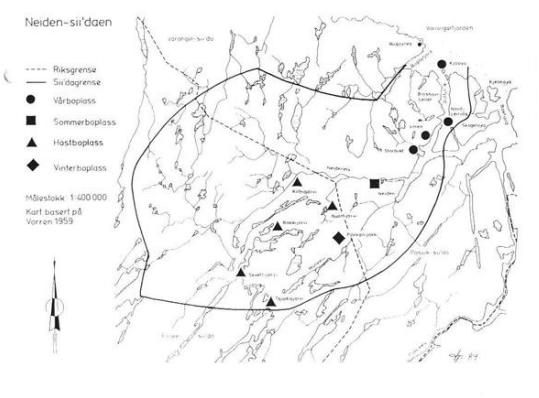

Stiplet linje viser hvor grensen ble lagt i 1826.

Etter dette ble Neiden skoltene gradvis frarøvet sitt ressursgrunnlag for å overleve å bevare sin kulturarv!

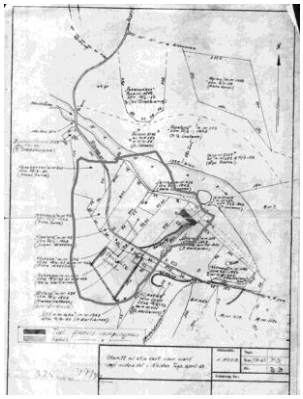

Situasjonskart etter oppmåling av eiendommene i Skoltebyen fra 1904.

De ble også her frastjålet halve området ved at andre fikk målt opp halvdelen!

Skoltene forsto fortsatt ikke at noen kunne måle opp å ta fra dem deres landområder! SLIK ER DETR I DAG OGSÅ! HVORDAN KAN DE BLI FRATATT SINE

PRIVATE EIENDOMMER I «SKOLTEBYEN»?

Når reinen på Fosanhalvøya blir verdsatt, mens skoltene som er det opprinnelige

Urfolket blir betraktet som et ikke eksisterende folk!

SKOLTEBYEN PÅ 1980-TALLET – fotograf: Mikit Ivanowitz

Skoltepar med vinterklær – bildet fått av en russisk skolt

Skoltepar med festdrakt – eget foto